

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Fejlesztő neve:

PAMMERNÉ FEHÉRVIZI MÁRTA

Tanóra / modul címe:

KÖNYVTÁRHASZNÁLATI ÓRA: IDŐUTAZÁS MÓRA FERENC VILÁGÁBA

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása; A téma és a módszer:

Dupla óra a Kincskereső kisködmön című regény feldolgozásának előkészítésére: képesek legyenek a tanulók befogadni, értelmezni a mai gyerekek számára kissé nehezen érthető, ugyanakkor rendkívül értékes szöveget.

Könyvtárhászlati, interaktív, reflektív, kompetenciafejlesztő tanulási technikák alkalmazása az élményközpontú befogadás érdekében.

2. Fejleszthető kompetenciák:

<u>Személyes kompetenciák</u> elköteleződés, teljesítménymotiváció, kezdemenyezőkészség, találékonyság	<u>Szociális kompetenciák</u> együttműködés, mások megértése, a sokszínűség értékelése	<u>Kognitív kompetenciák</u> eligazodás a könyvtár tereiben, állományaiban, megadott művek megkeresése a könyvtár szabadpolcos állományában, a kézikönyvtár szerepének tudatosítása a tájékozódásban, a könyvek tartalmában való tájékozódás, feladataihoz források választása megadott szempontok alapján, a választott dokumentumból információszerzés, beszámolás a nyert információkról
--	---	--

3. Korcsoport / évfolyam:

4. osztály

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

4. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

Ismeretek Móra Ferencről, tájékozódás a könyvtár szépirodalmi állományában, lexikonhasználat.

5. Eszközigény:

Könyvtári környezet, de legalábbis az alább felsorolt könyvek, valamint Móra művei. A hangdokumentumok lejátszására alkalmas eszköz, szókártyák, amelyeken régi mesterségek nevei szerepelnek, tábla, csomagolópapír, filctollak.

Általános kislexikon. Magyar Nagylexikon Kiadó, Bp., 2005.

Csanky Mihályné: *Játékosan a „kötelezőkről”*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen

Cseri Miklós – Filep István – Ujfalussy Béla: *Szabadtéri Néprajzi Múzeum. Skanzen, Szentendre.* Di-Color Studio, Bp., 2000.

Földes Anna: *Így élt Móra Ferenc.* Móra Könyvkiadó, Bp., 1977.

Györffy István – Viski Károly: *A magyarság néprajza II.* Bp., 1941.

Magyar értelmező kéziszótár. Szerk.: O. Nagy Gábor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1972.

Magyar irodalmi lexikon. főszerk.: Benedek Marcell. Akadémiai Kiadó, Bp., 1965.

Magyar nagylexikon. Magyar Nagylexikon Kiadó, Bp., 2001.

Magyar néprajz IV. szerk.: Balassa Iván. Akadémiai Kiadó, Bp., 1997.

Magyar néprajzi lexikon I-V. szerk.: Ortutay Gyula. Akadémiai Kiadó, Bp., 1977.

Majercsik Krisztina: *Régi, érdekes játékok.* Móra Kiadó, Bp., 1985. (Kolibri könyvek)

Móra Ferenc: *Csengő barack.* Filmmúzeum, Bp., 2003. (Fülmúzeum). CD

Móra Ferenc: *Igazlátók.* Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp., 1979.

Móra Ferenc: *Kincskereső kisködmön.* Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp., 1986.

Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szentendrén. szerk.: Kecskés Péter. Corvina, 1989.

Szelestey László: *A Kárpát-medence néprajzi kincsei.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2000.

Új magyar életrajzi lexikon IV. főszerk.: Markó László. Magyar Könyvklub, Bp., 2002.

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

Az 1. feladatnál bármilyen megzenésített vers meghallgatható Móra Ferencről.

A 3. feladatnál figyeljünk arra, hogy minden csoporthoz jusson mese is, regény is!

A 4. feladatnál én határozom meg, milyen lexikonokból dolgoznak, de a csoport egy tagjának kell a megfelelő kötetet kiválasztani. Írásban kapják meg a három kérdést (esetleg a táblára felírhatjuk), amire feltétlenül választ kell találniuk. Itt felelevenítjük a már 3. osztályban gyakorolt lexikonhasználatot, törekedni kell a lényegkiemelésre, a csoporton belüli együttműködésre, a beszámolók során pedig arra, hogy ki tudja-e egészíteni az elhangzottakat. Ennek érdekében célszerű úgy felszólítani a csoportokat, hogy a több információt adó könyvből dolgozók kapjanak később szót.

Az 5. feladat kártyáin szereplő mesterségek: asztalos, csizmadia, fazekas, kádár, kalapos, kenyérsütő asszony, molnár, mézeskalácsos, szalmakötő, paszományos, takács, tímár. Az író szüleinek foglalkozása mára már szinte feledésbe merült csakúgy, mint a 100 évvel ezelőtt

űzött mesterségek legtöbbje. Fontos, hogy ne csak szöveges találatok legyenek, hanem képeket is osszanak meg egymással!

A 6. feladatnál az ötletelés csoportonként is történhet csomagolópapírra, így akár több ötlet is születhet. A könyvtárban fellelhető albumok nézegetésével, múzeumokban, skanzenekben szerzett emlékek segítségével megállapítjuk, mekkorát változott a világ 100 év alatt. Érdeklődünk, hogy otthoni beszélgetések során megismerkedtek-e a gyerekek korábbi generációk használati tárgyaival! Ha meg tudjuk oldani, egy múzeumi óra is beiktatható. Bátorítsuk a gyerekeket, hogy otthon is beszélgessenek szüleikkel, nagyszüleikkel arról, hogy évtizedekkel ezelőtt hogyan éltek az emberek, milyen tárgyakat, emlékeket őriznek a múltból – s legyen lehetőségük arra, hogy élményeiket megosszák társaikkal is!

A 7. feladattal megalapozzuk a fejezetenkénti kutatómunkát is.

[A későbbiekben heti 1 órában találkozunk 5-5 fejezet elolvasása után. Sok beszélgetéssel, s minden alkalommal más-más módszerrel dolgozzuk fel az aktuális fejezeteket. Ezek lehetnek:

- egy-egy puzzle kirakása az adott fejezetek képeiből, amely képekről mindjárt beszélgetni is lehet.
- szövegértést ellenőrző feladatlap
- figyeltessük meg, mivel játszott, mivel foglalatoskodott Gergő! Amikor ez a téma, körbejárhat egy letakart tál – benne csuhé baba, mobiltelefon, stb. – a mai és a 100 évvel ezelőtti gyerekek mindennapjaiból, melyeket kihúзва meg kell indokolni, játszhatott-e vele Gergő!
- szókétyákat gyárthatunk tárgyakkal, szereplőkkel, amelyeknek a bőrébe bújunk, és ki kell találni őket.
- dramatizálhatunk egy-egy részletet.
- az utolsó óra egy játékos összefoglaló lehet Csanky Mihályné: *Játékosan a „kötelezőkről”* című könyve alapján.]

7. Lehetőséges megoldások:

R

1. Feladat

Hallgassatok meg egy megzenésített verset!

Felismeritek-e? Ki az írója? Találkoztatok-e már a nevével, műveivel?

A You Tube internetes oldalról meghallgatunk egy megzenésített Móra Ferenc verset, A cinege cipőjét.

Megbeszéljük, hogy Móra Ferenc írásaival már többször találkoztunk mesék, versek formájában. Most egy regényét fogjuk feldolgozni úgy, hogy naponta olvasunk el egy-egy fejezetet.

Lehetséges válaszok: már találkoztunk meséivel, verseivel.

J

2. Feladat

Keressetek olyan könyveket a könyvtárban, amelyeket ő írt!

Két-két gyerek a szabadpolcon megkeresi Móra műveit.

Lehetséges találatok: a szépirodalmi állományrész(ek) M betűs polcain Móra Ferenc művei.

3. Feladat

Csoportosítsatok a talált könyveket, majd mondjátok el, milyen szempont szerint történt a csoportosítás!

Lehetséges csoportok: mesék, regények.

4. Feladat

Különböző lexikonokban fogunk utánanézni annak, mi mindennel foglalkozott Móra Ferenc élete során. Minden asztaltól jöjjön ki valaki, és keresse meg a megfelelő kötetet a Magyar nagylexikonból, az Általános kislexikonból, a Móra lexikonból, a Magyar irodalmi lexikonból és az Új magyar életrajzi lexikonból!

Olvassátok el a szócikket, és emeljete ki néhány fontos, vagy számotokra érdekes adatot! Minden csoport szót kap, törekedjete arra, hogy új információ hangozzék el, ne egymást ismételjétek!

A gyűjtőmunka alapján válaszoljatok a következő kérdésekre, majd jegyezzétek is le a füzetetekbe azokat!

- Mikor élt Móra Ferenc?
- Az élet mely területein alkotott maradandót munkássága során?
- Mik voltak a szülei, és hogyan állított emléket nekik?

Lejegyezzük a füzetbe a legfontosabb adatokat.

5. Feladat

A néprajz a népi hagyományokkal, életmóddal, műveltséggel foglalkozó tudomány. Csoportonként húzzatok egy-egy kártyát, amelyen régi mesterségeket neveztem meg.

Pontos meghatározásukhoz válasszátok ki a Néprajzi lexikon 5 kötete közül a megfelelőt, keressétek ki a mesterségeket, majd egy mondatban írátok le, mivel foglalkozik az adott mesterember!

Amíg a csoport egyik fele rögzíti a megtalált információkat, a többiek válogassanak a tanári asztalra kitett néprajzi albumokból olyanokat, amelyek kapcsolatosak a feladattal!

Ezután osszátok meg egymással a szerzett ismereteket!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

6. Feladat

Egykori és mai gyerekek életének színtereit fogjátok összehasonlítani. Gondolkodjatok, milyen helyszíneken fordulnak meg a gyerekek nap mint nap! Akinek jó ötlete van, felírhatja a táblára.

Pl.: lakóház, szobabelső (bútorok), konyha (kemence), iskola, szatócsbolt, játékok, ruházat (ködmön).

Az ötletek alapján a lényegesebbekre koncentrálni különböző albumokban található minél nagyobb, színesebb képek segítségével beszélgetünk a korabeli helyszínekről, életmódról – összehasonlítva mai életünkkel.

7. Feladat

Hallgassatok bele a 100 évvel ezelőtt élt emberek beszédébe Galkó Balázs tolmácsolásában! Jegyezzétek le a füzetbe azokat a kifejezéseket, amelyeket ma nem, vagy csak ritkán használunk!

Miközben hallgatjuk a Fülmuzeum sorozat Csengő barack című válogatását, mi magunk írunk néhány olyan szót a táblára, aminek a jelentésével nem biztos, hogy tisztában vannak a gyerekek.

Megbeszéljük, ismeri-e valaki a jelentését, kitalálhatjuk a szöveggörnyezetből, majd utánanézzünk egy értelmező szótárban.

R

8. Feladat:

Tetszőleges eszközökkel jeleníts meg 1-1 szabadon választott mesterséget!

8. Szemléltetés:

9. Fejlesztő értékelés:

Az 1. feladatnál a Móra Ferenc meséire, verseire emlékező gyerekek megdicsérésén túl mindenkit arra buzdítok, hogy az új ismereteket az íróról ugyanígy próbálják majd elraktározni.

A 2. feladatnál felhívom a figyelmet arra, hogy aki rendszeresen jár könyvtárba, könnyebben tud tájékozódni a könyvek között.

A 3. feladat során bátorítom őket, hogy friss szemmel, a tartalmi és formai jegyek alapján egyaránt lehet következtetéseket levonni a könyvekről akkor is, ha nem olvasták azokat!

4-5. feladat: mivel a korábbi években már gyakoroltuk a lexikonhasználatot, a gördülékeny keresés a lexikonokban, valamint a lényeg kiemelése a szócikkekben nem okozhat gondot. Megdicsérem a jól haladókat, segítő kérdéseket teszek fel a bizonytalankodóknak. Itt a türelmes, egymásra figyelő, egymás munkáját kiegészítő gyerekeket lehet példaként kiemelni,

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

illetve ezt a tendenciát ösztönözn.

6. feladat: aki múzeumban, skanzenben járt, vagy otthon sokat beszélgetett erről a témáról, elmondhatja kapcsolódó élményeit; megemlítjük, milyen fontos a nyitott szemmel járás, az asszociációs képesség kialakítása.

A 7. feladatnál arra világítok rá, hogy aki sok kifejezést talált, az nem a tudatlanságát, hanem pontosan az alaposságát bizonyítja.

10. Felhasználható irodalom:

1. Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése: az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei: tanulási segédlet pedagógusok és pedagógusjelöltek számára a saját élményű tanuláshoz.* Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2002.
2. Ilyés Renáta – Melykőné Tőzsér Judit: *Könyvtárhasználati feladatok: Módszertani segédanyag és óravázlatok hagyományos (nyomtatott) és elektronikus források használatához.* KTE, Bp., 2008.
3. *A kritikai gondolkodás fejlesztése II.: Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei: válogatás pedagógusok és pedagógusjelöltek munkáiból.* (vál. és szerk.: Bárdossy Ildikó, Dudás Margit, Pethőné Nagy Csilla, Priskinné Rizner Erika). Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2007.
4. Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv. Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában.* Korona, Bp., 2005.
5. <http://www.veveqe.eoldal.hu/cikkek/pedagogiai-meres-es-ertekeles/a-fejlesztzo-ertekeles>

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

